

COVID-19-‘DEURBRAAK’

‘Dit is nie ’n wondermiddel’

Ané van Zyl

Deksametasoon, die steroïed wat as “’n lewensreddende middel” en “wetenskaplike deurbraak” in die stryd teen Covid-19 bestempel word, is nie ’n wondermiddel nie.

Dit is die mening van dr. Angélique Coetzee, hoof van die Suid-Afrikaanse Mediese Vereniging (Sama), oor “’n studie in Brittanje wat daarop dui dat deksametasoon kan help om die lewens te red van Covid-19-pasiënte wat aan ventilators gekoppel moet word of suurstof moet ontvang.

“Deksametasoon is ’n kortikosteroïed wat vir die behandeling

van outo-immuunsiektes en inflammasie gebruik word,” sê Coetzee.

“Die Wêreldgesondheidsorganisasie (WGO) het aanvanklik die gebruik van steroïede as ’n behandeling teen Covid-19 afge-raai omdat pasiënte met Sars en Mers nie goed daarop gereageer het nie.

“Nou het die Recovery-proef-neming getoon dit kan help in die behandeling van Covid-19-pasiënte wat ventilators benodig.”

Sy sê die aantal pasiënte wat by deksametasoon sal baat bly relatief klein, aangesien gesondheidswerkers onlangs aangeraai is om pasiënte eerder hoëdruk-suurstof te gee voordat hulle aan

’n ventilator gekoppel word. “Die navorsing toon dat die le-we van een uit agt pasiënte op ’n ventilator en een uit 25 wat net suurstof ontvang, gered kan word,” sê Coetzee. “Dit is dus voordelig, maar vir ’n kleiner groep.”

Die pasiënte word ook met ’n klein dosis deksametasoon be-handel. Hulle sal vir tien dae 6 mg een maal per dag kry. Vol-gens Coetzee kos “’n pak van 100 deksametasoon-tablette ongeveer R700, en ’n pasiënt sal min of meer 12 pille per dag drink.

Prof. Eric Decloedt van die Universiteit Stellenbosch se af-deling van kliniese farmakolo-gie, stem saam met Coetzee se

“Die voordeel is slegs waargeneem by pasiënte wat ernstig siek is met Covid-19.

“versigtige benadering”.

“Ons het nog nie die gelyke ge-evalueerde resultate gepubliseer gesien nie,” sê hy. “Steroïede het vele korttermyn-nuwe-effekte, in-sluitende die terughouding van vog, ’n verhoging in bloedsuiker en elektrolietveranderinge.

“Langer gebruik het baie meer nuwe-effekte, sommige ernstig.

Versigtige gebruik is dus van kardinale belang en pasiënte moet met sorg gekies word vir wie dit van waarde kan wees.”

Volgens Decloedt is daar is geen data wat daarop dui dat dit voorkomend gebruik kan word nie, en mense moet ten sterkste afgeraai word om die middel te neem om hulself teen Covid-19 te probeer beskerm. Volgens hom kan die middel per mond of bin-nears toegedien word.

Dr. Zweli Mkhize, minister van gesondheid, sê hy is “baie opgewonde” oor die resultate van die Recovery- kliniese proef-neming oor deksametasoon.

“Die Recovery (Randomised Evaluation of COVID-19 thERA-

pY)-proefneming het resultate gepubliseer oor die terapeutiese meriete van lae dosisse deksame-tasoon wat uiters belowend is en maklik in die land geïmplemen-teer kan word,” het hy Sondag volgens News24 gesê toe hy Suid-Afrika se jongste Covid-19-getalle aangekondig het.

Volgens hom is dit ’n bekende en wyd gebruikte steroïed wat sterk anti-inflammatoriese eien-skappe het.

Die WGO het ook Dinsdag in ’n verklaring die aanvanklike kliniese uitslae uit Brittanje ver-welkom.

Die WGO sê volgens die voor-lopige bevindings wat met hom gedeel is, het deksametasoon die

sterftesifer van pasiënte op ven-tilators met ongeveer een derde verlaag. By pasiënte wat slegs suurstof benodig, is die sterftes met ongeveer een vyfde vermin-der.

“Die voordeel is slegs waarge-neem by pasiënte wat ernstig siek met Covid-19 was en nie by pasiënte met ’n ligter graad van die siekte nie,” lui ’n WGO-ver-klaring.

Dr. Tedros Adhanom Ghebreyesus, direkteur-generaal van die WGO, het die gebruik van deksametasoon as “’n “reddende wetenskaplike deurbraak” be-stempel. Die WGO sê dit is be-kostigbaar en reeds in die mees-te lande beskikbaar.

Hawies Fourie oorhandig gisteroggend ’n Cheetah-baadjie aan Allan Donald by die Toyota-stadion in Bloemfontein.

Foto: VERSKAF

Donald nou ene Cheetah met sy baadjie

Owen Kock

Die nuwe “Bloemfonteinse buur-manne”, Hawies Fourie en Allan Donald, onderskeidelik die afrig-ters van die Cheetahs (rugby) en Knights (krieket), is nie vreem-delinge vir mekaar nie en het onlangs ’n bietjie gesels om te hoor hoe sake gaan tydens die inperking, en veral oor hoe die Cheetahs hulle gereed kry vir wanneer daar weer rugby ge-speel kan word.

Fourie het gisteroggend as blyk van waardering vir die on-dersteuning wat sy Cheetahs van die Knights geniet ’n Cheetah-baadjie aan Donald oorhandig.

Hy sê die ondersteuning is we-dersydig en dit beteken veral nou vir hulle baie, met die Covid-19-pandemie wat alle sportsoorte verlam het.

“Daar’s al geruime tyd ’n goeie verhouding tussen die Cheetahs en die Knights. Ons het op ’n v-rige geleentheid raakrugby teen hulle gespeel en dit het goed ge-werk en almal in Bloemfontein het dit geniet.

“Ek en Allan woon naby aan mekaar en ons het ’n paar ge-sprekke omtrent dit (die raak-rugbywedstryd) gehad en hulle het groot planne om weer so ’n dag te hê en dit sal lekker wees. Baie van die rugby- en krieket-spelers is goeie vriende en ons ondersteun die Knights as hulle in Bloemfontein speel en anders-om,” sê Fourie.

Hy sê Donald self is ’n groot ondersteuner van Cheetah-rugby en met ’n baadjie lyk hy nou ver-al soos ’n ware ondersteuner.

Donald het op sy beurt gesê hy is al van kleintyd af ’n Vrystaat-ondersteuner.

“Glo dit as jy wil, as jong kind wou ek vir die Springbokke ge-speel het. Elke jong seun wat in Suid-Afrika grootword, wil rug-by speel.”

Die drie kapteins wat die Springbokke na Wêreldbeker-glorie gelei het. Francois Pienaar (1995), John Smit (2007) en Siya Kolisi (2019).

Herleef WB-sege met dié Bok-masker

Ter herdenking van Suid-Afrika se sege 25 jaar gelede in 1995 se Wêreldbeker (WB)-rugby-toernooi, kry ondersteuners nou die geleentheid om ’n Springbok-gesigmasker te koop en boonop in die proses ’n goeie doel te ondersteun.

Dit is volgende Woensdag presies 25 jaar sedert die Bokke Nieu-Seeland op 24 Junie 1995 met 15-12 in die eindstryd van daardie jaar se toernooi op Ellispark in Johannesburg ge-klop het.

Nou het die kleinhandelaar Pick n Pay en die Chris Burger-Petro Jackson-spelersfonds – wat oudspelers ondersteun wie se lewe drasties deur rugbybe-serings verander is – besluit om hande te vat.

Van Saterdag af sal maskers – daar is 140 000 vervaardig – landwyd by takke van die win-kel te koop wees, met alle op-brengrate wat na die spelers-fonds sal gaan.

Die maskers – in pas met dié wat deur die regering voorge-

skryf word om die verspreiding van Covid-19 te beperk – sal R45,99 vir kinders en R49,99 vir volwassenes kos.

Ondersteuners word uitge-nooi om hierdie masker op 24 Junie op te sit terwyl hulle na ’n heruitsending van die ge-skiedkundige eindstryd van 1995 kyk.

Hulle kan dan foto’s van hul-self op sosiale media plaas, met die hutsmerk #1team1country, asook @PicknPay en @Players-fund in hul plasing merk.

Sulke ondersteuners het die kans om ’n rugbybal te wen wat deur die drie kapteins geteken is wat die Springbokke na Wê-reldbeker-glorie gelei het (Fran-cois Pienaar in 1995, John Smit in 2007 en Siya Kolisi verlede jaar).

“25 jaar gelede het ek in die stadion gesit en beleef hoe die Bokke ’n nasie verander het en sedertdien het die Bokke aange-hou om te bou en die land by te staan deur middel van hoop en daardie wonderlike gevoel van

’n oorwinning,” sê Smit in ’n verklaring van die spelers-fonds.

Smit het die Springbokke ge-lei toe hulle in 2007 die Engelse Rose in Frankryk met 15-6 ver-slaan het.

Kolisi en sy manskappe, wat Engeland verlede jaar met 32-12 in die eindstryd in die toernooi in Japan bloedneus ge-slaan het, sê dit is vir hom ’n eer om te onthou waar alles 25 jaar gelede begin het.

— Sportredaksie

Groote Schuur-dokter vertel van stryd teen virus

Maygene de Wee

Laequa Byat (26), ’n dokter by die Groote Schuur-hospitaal in Kaap-stad, was doodseker dat sy alle voorsorgmaatreëls teen die korona-virus getrou toegepas het.

Op 27 Mei, enkele ure nadat sy ná ’n lang dag by die werk tuisgekom het, het sy egter begin siek raak.

Eers was dit diarree. Sy het die volgende oggend haar kollegas laat weet dat sy siek voel. Toe het ’n toe-neus en hoofpyn gevolg. Sy het die hospitaal se afdeling vir beroepsge-sondheid die volgende oggend gebel en is aangeraai om haar vir die ko-ronavirus te laat toets, waarna sy

na die hospitaal se toets-sentrum is. Haar toetsuit-slae het getoon sy het die virus. Sy sê sy kon teen daardie tyd nie meer ruik of proe nie.

“Ek het myself gevra: Wat het ek verkeerd ge-doen? Ek het alles waar-voor ek opgelei is reg ge-doen.” Sy besef egter dat daar ’n oomblik kon wees wat sy met haar hand aan haar gesig of elders aan haar lyf geraak het.

Byat sê sy was gelukkig om die isolasietydperk van 14 dae by die huis te kon deurbring. “My ouers het in die onderste deel van die

Dr. Laequa Byat

huis gebly en ek bo.”

Volgens Byat het sy die simptome soos dit gekom het behandel, meestal met parasetamol vir die pyn, koors en hoofpyn. Dan het sy ook ’n sout-neus-sproei gebruik en baie ge-rus.

“Die virus raak jou nie net fisiek nie, maar ook geestelik. Dit is belangrik dat mense wat die virus beveg weet dat hulle nie al-leen is nie. Hul geliefdes moet ook met hulle in kontak bly, hetsy deur video- of telefoonoprope.”

Sy voel baie beter en het al feitlik heeltemal herstel.

1 bloedskenking kan tot 3 lewens red.

Vind jou naaste kliniek op www.wcbss.org.za

OPENBARE DEELNAMEPROSES
Omgewingsimpakbeoordeling vir die Veranderinge aan die Oosmyne OVS Sandresidu stortingsplan, Namakwa Sands

SRK Projek Nr. 548215
DMH Vers. Nr. Sal verskaf word
DWH Vers. Nr. Sal verskaf word

Kennis word hiermee gegee van ’n openbare deelnameproses kragtens die Wet op Nasionale Omgewingsbestuur (Wet 107 van 1998), soos gewysig (WNOB), die Wet op Nasionale Omgewingsbestuur: Afvalbestuur (Wet 59 van 2008) (NEM:WA), die Nasionale Waterwet (Wet 36 van 1988) (NWW) en die Wet op die Ontwikkeling van Minerale- en Petroleum-hulpbronne (Wet 23 van 2002) (WOMPH).

Ligging: Graauwduinen 152, Gedeele 1, Hartbeestee Kom 156, Gedeele 1; Rietfontein Uitbreiding, 151, Oorbywende Restant; Houtrak 143, Gedeele 5; Rietfontein Uitbreiding, 151, Porton 1 en Hartbeestee Kom 156, Gedeele 2, Brand se Baai (sien liggingkaart).

Aansoek:

- Omgewings-magting (OM) ingevolge die WNOB Omgewingsimpakbeoordeling-regulasies (IOB), 2014, vir Gelyste Kennisgewing 1, in terme van aktiwiteite (9) (10), (19A), (51) en (54).
- Afvalbestuursinsensie ingevolge NEM:WA vir Kategorie B afvalbestuursaktiwiteite (7), (10) en (11).
- Water-gebruikslisensie (WGL) volgens Artikel 21 van die NWW vir watergebruiksaktiwiteit (g).
- Wysiging van die Omgewingsbestuursprogram (OBP) kragtens die WOMPH.

Beskikbaarheid van Omgevingsbeoordelingsverslag: Die Omgevingsbeoordelingsverslag sal vir openbare insae en kommentaar beskikbaar wees aanlyn op www.srk.co.za (via die ‘Library’ en ‘Public Documents’ skakels). Die Bestuursopvoering kan op versoek by SRK aangevra word.

Deelname-geleentheid: Belanghebbendes en geïnteresseerde partye (BGP) word genooi om kommentaar te lewer en/of op die projekdatabasis te registreer. BGP moet na die SRK projek nommer/naam hierbo verwys en moet hul voorleggings tesame met hul naam, kontakbesonderhede, voorkeurmeganisme van kennisgewing, (bv. e-pos) en ’n aanduiding van enige direkte sake-, finansiële, persoonlike of ander belang wat hulle by die aansoek het, teen 29 Julie 2020 aan die kontakpersoon wat hieronder aangedui word, stig. Slegs geregistreerde BGP sal in kennis gestel word van toekomstige geleenthede om kommentaar te lewer.

Om kommentaar te lewer, registreer, of inligting te vra, kontak gerus: Kelly Armstrong van SRK Consulting by karmstrong@srk.co.za; Postnet Suite #206, Private Sak X18, Rondebosch, 7701; Faks: 021 685 7105; Tel: 021 659 3060

Teel dit voordat u dit koop
Kyk na ons teëls in u kamer op www.mallstiles.com om ons nuwe aanlyn hulpmiddel te gebruik.

Antislip teëls
45 x 45 cm **R89⁹⁰**

Gepoleerde Porseleinteëls
60 x 60 cm **R92⁹⁰**

Keramiek teëls
wat soos hout lyk 25 x 50 cm **R109⁹⁰**

Geglazuurde Porseleinteëls
60 x 60 cm **R109⁹⁰**

Blokporseleinteëls
60 x 120 cm **R189⁹⁰**

Keramiek-muur/voorteëls
35 x 35 cm **R69⁹⁰**

Grootste Reeks & Beste Aanbieding in Suid-Afrika

ONS VRIES die pryse hierdie WINTER

OOP 7 DAE PER WEEK
Van 9:00m woensdags tot 6:00m woensdags
Krediet/Debetkaart Word Aanvaar
Baie Parkeerplek Beschikbaar

Roistoelvirreindelik **Aflewering** kan gereël word **Ondersteuning**de kraggewekker

• Paardenveerlênd Weg 51, Paardenveerlênd, Kaapstad, 7405, Tel: 021 510 5500 • BTW Ingesluit • BF&W • www.mallstiles.com
• Foto's slegs vir illustrasiedoeleindes • Pryse geld vanaf vanaf van solank voorraad hou B's & V's geld.

Flooring Solutions
Quality at the right price

AQUASTOP
8mm Klas 33 AC5
35 jaar waarborg
KRONOSWISS
Pas ontvang! **WAS R329.99**
NOU SLEGS 289.99

Kronoswiss Klas 31 15 jr waarborg Beste prys WAS 139⁹⁹ NOU SLEGS 119⁹⁹ WAS 119⁹⁹	Helvetic Reeks 8mm Klas 32 25 jr waarborg WAS 229⁹⁹ NOU SLEGS 209⁹⁹ WAS 209⁹⁹	Helvetic Lake View Versameling Elegant-gekleurde langplank Gesynchroniseer vir outentieke egte hout voorkoms Grootte: 1845 x 244 x 10mm WAS 299⁹⁹ NOU SLEGS 269⁹⁹ WAS 269⁹⁹
---	---	--

Gelamineerde Vloere 8.3mm dik Klas 31
T & V van toepassing
WAS 109⁹⁹
NOU SLEGS 89⁹⁹
WAS 89⁹⁹

Cornelius Julie, Mathilda Bains (burgemeester), Joseph Januarie (voorsitter van Vredendal Opkomende Boere) en Ruben Saul (waarnemende bestuurder: Ekonomiese Ontwikkeling).

Verligting vir landbou

Berig & foto: Elizna Mouton

MATZIKAMA: Landbou is die grootste inspuiting vir ekonomiese ontwikkeling in Matzikama en verligting is aan ongeveer 101 kommersiële en opkomende boere gebring deur befondsing vanaf die nasionale Departement Landbou, Grondhervorming en Landelike Ontwikkeling.

Die raad is bewus van die finansiële uitdagings wat nou gedurende die Covid-19 inperkings tyd erger is en vertrou dat hierdie hulp verligting bring.

Mathilda Bains, burgemeester het met 'n dankbare hart die goeie nuus aan die landbouprodusente meegedeel en beskou elke inwoner van Matzikama se veiligheid en welstand as prioriteit.

Geliefde oudinwoner en besigheidsman oorlede

Berig:
Tossie Beukes
Foto: Verskaf

VREDENDAL: Die nuus van die afsterwe van Piet Pep, oftewel Piet van Zyl, verlede week het heelwat boodskappe van simpatie op sosiale media ontlok.

Van Zyl was 'n geliefde persoon in hierdie omgewing en het ook diep spore getrap as besigheidsman.

Petrus Abel Johannes Louw van Zyl is op 3 Desember 1959 te Graafwater gebore en het in 1977 aan Hoërskool Vredendal gematrikuleer. Hy was maar 7 jaar oud toe sy pa by Pep begin werk het en vakansietye het hy ook daar werkies soos pamfletverspreiding gedoen.

Van Zyl begin in 1979 self by Pep werk, waar hy 'n indrukwekkende 40 jaar diens gelewer het. Later jare is hy aflosbestuurder in Springbok-area tot in die noorde van Namibië. In 1981 is hy aangestel as winkelbestuurder in Springbok en in 1988 kry hy bevordering tot voorraadkontroleerder. In 1989 is hy bevorder tot areabestuurder in die Karoo.

In 1990 verhuis die gesin na Lutzville waar hulle 19 jaar gebly het. Al drie kinders het daar hul skoolloopbaan voltooi.

In 2007 het hy weer bevordering gekry na die Weskus as areabestuurder en later risiko-bestuurder. In September 2019 na 40 jaar diens tree Van Zyl af.

Vele van sy oudkollegas onthou hom as 'n baie goeie leermeester en allemansvriend

Op skool het hy uitgeblink in rugby as heelagter en ook atletiek met paalspring. Later jare het hy vir WP weermag rugby gespeel en kon glo met albei voete skop.

Hy het gedien as voorsitter van Lutzville Rugbyklub en verder was hy die grootste aanhanger van sy kinders teen die sportveld

Sy vrou Elzabe, kinders Sarita, Elmarie en FK sal hom onthou vir sy humor, liefde, omgee en bereidwilligheid om almal te help. Wat hy aangepak het, het hy met erns en met trots aangepak - hy was 'n mense mens. As hy jou 'n drukkie gegee het, het jy gevoel dit word met liefde gegee. Sy geloof en liefde vir sy Hemelse Vader was baie duidelik. Hy was 'n voorbeeld vir baie en sy voorbeeld sal deur sy familie en vriende uitgeleef word om sy nagedagtenis te koester.

“Om sy skoen te volg te staan, is 'n onbegonne taak, maar die voorbeeld wat hy vir almal was en leiding wat hy gegee het, maak van almal wat hom geken het 'n beter mens.”

GPF, ander spreek dwelms aan

Berig: Mariaan Smuts
Foto: Verskaf

CITRUSDAL: Citrusdal Gemeenskap Polisiëring Forum (GPF), in samewerking met die Namaqua Honde Eenheid en Mountain Men Security, het op Vrydag, 12 Junie 'n operasie op 'n plaas in die Citrusdal-omgewing uitgevoer. Die plaas is vir 'n rukkie, nadat inligting ontvang is, gemonitor om die beweging van “kopers” dop te hou.

Die lede het beslag gelê op 613 sakkies en 2 groot sakke met los dagga. Die los dagga het 5.36kg geweeg. 'n Groot bedrag geld is ook gekonfiskeer. Twee mans is gearresteer vir Handel in Dagga.

Die lede het ook 'n operasie op 'n naburige plaas gedoen om die onwettige

handel in drank aan te spreek.

Die Citrusdal GPF ondersteun die fokus op dwelmhandelaars. Hul bedank adjudantoffisier Geuystyn van die honde eenheid en Vermeulen van Mountain Men vir hul ondersteuning tydens die operasies. Dwelms handelaars doen wat hul doen om geld te maak.

Deur die verkope van onwettige dwelms verryk hul hulself of voorsien in hul eie dwelmgebruik. Hul werk hard daaraan om hul kliëntebasis op te bou vir die mark en doen “baie” om kliënte se sogenaamde vriend te wees, net sodat hul dwelms aan die persoon kan verkoop.

Indien die kliënt die handelaars skuld, verander die verhouding baie vinnig.

Lede van die spanne wat die beslaglegging uitgevoer het.

OPENBARE DEELNAMEPROSES

Omgewingsimpakbepaling vir die Veranderinge aan die Oosmyyn OVS Sandresidu stortingsplan, Namakwa Sands. DMH Verw. Nr: Sal verskaf word ; SRK Projek Nr: 548215; DWW Verw. Nr: Sal verskaf word

Kennis word hiermee gegee van 'n openbare deelnameproses kragtens die Wet op Nasionale Omgewingsbestuur (Wet 107 van 1998), soos gewysig (WNOB), die Wet op Nasionale Omgewingsbestuur: Afvalbestuur (Wet 59 van 2008) (NEM:WA), die Nasionale Waterwet (Wet 36 van 1998) (NWW) en die Wet op die Ontwikkeling van Minerale- en Petroleum-hulpbronne (Wet 28 van 2002) (WOMPH).

Projek: Tronox Mineral Sands (Pty) Ltd (Tronox Namakwa Sands / Tronox NS) stel veranderinge aan die goedgekeurde Oosmyyn Oranje Veldspatiese Sand Projek (OVS) by Namakwa Sands- Myn te Brand se Baai, Wes-Kaap, voor. Ingesluit is nuwe sandresidu hope en geassosieerde infrastruktuur.

Ligging: Graauwduinen 152, Gedeelte 1, Hartebeeste Kom 156, Gedeelte 1; Rietfontein Uitbreiding, 151, Oorblywende Restant; Houtkraal 143, Gedeelte 5; Rietfontein Uitbreiding, 151, Portion 1 en Hartebeeste Kom 156, Gedeelte 2, Brand se Baai (sien liggingskaart).

Aansoek vir:

- Omgewings-magtiging (OM) ingevolge die WNOB Omgewingsimpakbepaling-regulasies (OIB), 2014, vir Gelyste Kennisgewing 1, in terme van aktiwiteite (9) (10), (19A), (51) en (54).
- Afvalbestuurslisensie ingevolge NEM:WA vir Kategorie B afvalbestuursaktiwiteite (7), (10) en (11).
- Water-gebruikslisensie (WGL) volgens Artikel 21 van die NWW vir watergebruiksaktiwiteit (g).
- Wysiging van die Omgewingsbestuursprogram (OBP) kragtens die WOMPH.

Beskikbaarheid van Omvangbepalingsverslag: Die Omvangbepalingsverslag sal vir openbare insae en kommentaar beskikbaar wees aanlyn op www.srk.co.za (via die 'Library' en 'Public Documents' skakels). Die Bestuursopsomming kan op versoek by SRK aangevra word.

Deelname-geleentheid: Belanghebbendes en geaffekteerde partye (BGP) word genooi om kommentaar te lewer en/of op die projekdatabasis te registreer. BGP moet na die SRK projek nommer/naam hierbo verwys en moet hul voorleggings tesame met hul naam, kontakbesonderhede, voorkeurmethode van kennisgewing, (bv. e-pos) en 'n aanduiding van enige direkte sake-, finansiële, persoonlike of ander belang wat hulle by die aansoek het, teen **20 Julie 2020** aan die kontakpersoon wat hieronder aangedui word rig. Slegs **geregistreerde BGP sal in kennis gestel word van toekomstige geleenthede om kommentaar te lewer.**

Om kommentaar te lewer, registreer, of inligting te vra, kontak gerus: Kelly Armstrong van SRK Consulting by karmstrong@srk.co.za; Postnet Suite #206, Privaatsak X18, Rondebosch, 7701; Faks: 021 685 7105; Tel: 021 659 3060.

STAKEHOLDER ENGAGEMENT PROCESS

Environmental Impact Assessment for Modifications to the East OFS Residue Disposal Plan, Namakwa Sands. DMRE Reference No.: To be supplied; SRK Project No: 548215; DHSWS Reference No.: To be supplied

Notice is hereby given of a joint stakeholder engagement process in terms of the National Environmental Management Act 107 of 1998 (NEMA), the National Environmental Management: Waste Act 59 of 2008 (NEM:WA), the National Water Act 36 of 1998 (NWA) and Mineral and Petroleum Resource Development Act 28 of 2002 (MPRDA):

Project: Tronox Mineral Sands (Pty) (Ltd) propose modifications to the approved residue disposal plan for the East Mine Orange Feldspathic Sand Project, including new residue stockpiles and ancillary infrastructure (the project) at the Namakwa Sands Mine in Brand se Baai, West Coast District, Western Cape.

Location: Graauwduinen 152, Remainder of Portion 1; Hartebeeste Kom 156, Portion 1; Rietfontein Extension, 151, Remaining Extent; Houtkraal 143, Portion 5; Rietfontein Extension, 151, Portion 1 and Hartebeeste Kom 156, Portion 2, Brand se Baai.

Applications for:

- Environmental Authorisation in terms of the NEMA EIA Regulations, 2014, for Listing Notice 1 (9), (10), (19A), (51) and (54) activities.
- Waste Management Licence in terms of the NEM:WA for Category B (7), (10) and (11) activities.
- Water Use Licence in terms of the NWA for Section 21 (g) activities.
- Amendment of the approved Environmental Management Programme in terms of the MPRDA.

Opportunity to participate: The Scoping Report is available for public review and comment and can be accessed electronically on the SRK website www.srk.co.za (via the 'Library' and 'Public Documents' links). An Executive Summary of the Scoping Report is available from SRK on request. Stakeholders are invited to submit **comments** and/or **register** on the project database. Stakeholders should refer to the project name and/or number above, and must include their name, contact details (specifying the preferred method of notification, e.g. e-mail), and an indication of any direct business, financial, personal, or other interest which they have in the application, to the contact person below, **by 20 July 2020**. Note that **only registered stakeholders will be notified of future opportunities to provide comment on relevant documentation.**

To submit comments, register or request information please contact: Kelly Armstrong of SRK Consulting at karmstrong@srk.co.za, Postnet Suite #206, Private Bag X18, Rondebosch, 7701, Fax: (021) 685 7105, Tel: (021) 659 3060.

17 June 2020
548215

Dear Stakeholder

Modified Namakwa Sands East OFS Project Residue Disposal Plan: Release of the Draft Scoping Report for Public Review

Tronox Mineral Sands (Pty) (Ltd) (Tronox) mines heavy mineral sands at the existing Namakwa Sands Mine at Brand se Baai. Tronox is authorised to mine and process the deeper Orange Feldspathic Sand (OFS) resource underlying the currently mined material at the East Mine (known as the EOFS Project). For the EOFS Project to proceed, Tronox must modify the approved residue disposal plan (this project): this includes a single RSF to accommodate all fine residue from the project, two large Sand Tailings Facilities (STFs) (sand tailings stockpiles) and other infrastructure.

Tronox require a Waste Management Licence (WML) in terms of the National Environmental Management: Waste Act 59 of 2008 (NEM:WA), Environmental Authorisation (EA) in terms of the National Environmental Management Act 107 of 1998 (NEMA), a Water Use Authorisation in terms of the National Water Act 36 of 1998 (NWA) and an amendment to their approved Environmental Management Programme Reports (EMPr) in terms of the Mineral and Petroleum Resources Development Act 28 of 2002 (MPRDA) in order to allow for the project. SRK Consulting (South Africa) Pty Ltd (SRK) has been appointed to undertake the required Scoping and Environmental Impact Reporting (S&EIR, also referred to as EIA) process required to inform these applications.

The Draft Scoping Report (SR) is available for public review and comment electronically on the SRK website - www.srk.co.za (via the 'Library' and 'Public Documents' links) from **19 June 2020**.

Stakeholders are invited to submit comments and/or register on the project database. Submissions from stakeholders must include their name, contact details (specifying the preferred method of notification, e.g. e-mail), and an indication of any direct business, financial, personal, or other interest which they have in the application. Submissions must be forwarded to the contact person below, by **20 July 2020**. This notification does not serve as confirmation that you are registered, and only registered stakeholders will be notified of future opportunities to provide comment on relevant documentation. Note that, in the event of an appeal, SRK may be required to provide registered stakeholder contact details to the appellant.

Partners R. Armstrong, S. Bartels, N. Brien, JM. Brown, CD. Dalgliesh, BM. Engelsman, R. Gardiner, M. Hinsch, W. Jordaan, WC. Joughin, DA. Kilian, S. Kisten, F. Lake, JA. Lake, V. Maharaj, I. Mahomed, HAC. Meintjes, MJ. Morris, GP. Nel, VS. Reddy, T. Shepherd, PJ. Shepherd, MJ. Sim, VM. Simposya, JS. Stiff, HFJ. Theart, KM. Uderstadt, AT. van Zyl, MD. Wanless, ML. Wertz, A. Wood

Directors AJ. Barrett, CD. Dalgliesh, WC. Joughin, V. Maharaj, VS. Reddy, PE. Schmidt, PJ. Shepherd

Associate Partners PJ. Aucamp, CM. Bauman, LSE. Coetser, M. du Toit, SG. Jones, L. Linzer, JI. Mainama, L. Nedeljkovic, RD. O'Brien, S. Reuther, M. van Huyssteen, D. Visser

Consultants JR. Dixon, *PrEng*, GC. Howell, *PrEng*, T. Hart, *MA*, *TTHD*, PR. Labrum, *PrEng*, RRW. McNeill, *PrTech Eng*, PN. Rosewarne, *PrSci Nat*, *MSc*, AA. Smithen, *PrEng*, TR. Stacey, *PrEng*, DSc, PJ. Terbrugge, *PrSci Nat*, *MSc*, DJ. Venter, *PrTech Eng*

SRK Consulting (South Africa) (Pty) Ltd

Reg No 1995.012890.07

African Offices:

Cape Town	+ 27 (0) 21 659 3060
Durban	+ 27 (0) 31 279 1200
East London	+ 27 (0) 43 748 6292
Johannesburg	+ 27 (0) 11 441 1111
Pietermaritzburg	+ 27 (0) 33 347 5069
Port Elizabeth	+ 27 (0) 41 509 4800
Pretoria	+ 27 (0) 12 361 9821
Accra	+ 23 (3) 24 485 0928
Lubumbashi	+ 243 (0) 81 999 9775

Group Offices:

Africa
Asia
Australia
Europe
North America
South America

For further information please contact Kelly Armstrong at SRK Consulting: Tel: (021) 659 3060, Fax: (021) 685 7105, or Email: karmstrong@srk.co.za.

We look forward to your input and response to the document.

Yours faithfully,

SRK Consulting (South Africa) (Pty) Ltd

SRK Consulting - Certified Electronic Signature

548215/43994/Letter

5335-5882-2293-LAWM-14/06/2020

This signature has been printed digitally. The Author has given permission for its use for this document. The details are stored in the SRK Signature Database

Matthew Law

Principal Environmental Consultant

From: [Matthew Law](#)
Cc: [Kelly Armstrong](#)
Bcc: [pieter.swart@dmr.gov.za](#); [adri.lameyer@westerncape.gov.za](#); [Mxolisi.Dlamuka@westerncape.gov.za](#); [mm@wcdm.co.za](#); [munman@matzikamamun.co.za](#); [MpanzaCJ@eskom.co.za](#); [Jacqui.Gooch@westerncape.gov.za](#); [murovhim@dws.gov.za](#); [aduffell-canham@capenature.co.za](#); [CorvdW@elsenburg.com](#); [LandUse.Elsenburg@elsenburg.com](#); [MRamakulukusha@environment.gov.za](#); [tshirinda2@environment.gov.za](#); [ntonjeni@environment.gov.za](#); [FDitinti@environment.gov.za](#); [NieuwoudtR@dws.gov.za](#); [SaaymanS@dws.gov.za](#); [Frederick.johnson@dpw.gov.za](#); [nomalanga.kani@dpw.gov.za](#); [Pieter Swart](#); [Adri La Meyer](#); [Mxolisi.Dlamuka@westerncape.gov.za](#); [mm@wcdm.co.za](#); [munman@matzikamamun.co.za](#); [MpanzaCJ@eskom.co.za](#); [Jacqui.Gooch@westerncape.gov.za](#); [murovhim@dws.gov.za](#); [aduffell-canham@capenature.co.za](#); [CorvdW@elsenburg.com](#); [LandUse.Elsenburg@elsenburg.com](#); [MRamakulukusha@environment.gov.za](#); [tshirinda2@environment.gov.za](#); [ntonjeni@environment.gov.za](#); [fditinti@environment.gov.za](#); [NieuwoudtR@dws.gov.za](#); [SaaymanS@dws.gov.za](#); [Frederick.johnson@dpw.gov.za](#); [nomalanga.kani@dpw.gov.za](#); [Tim Hart](#); [Xanthe Adams](#); [Sheila Imrie](#); [Barry Clark](#) <barry@anchorenvironmental.co.za> (barry@anchorenvironmental.co.za); liz@lizdayconsulting.co.za; [Annalisa Vicente](#)
Subject: Namakwa Sands East OFS Project Modified Residue Disposal Plan: Release of the Draft Scoping Report for Review
Date: Thursday, 18 June 2020 15:20:00
Attachments: [548215 Tronox OEFS Modif Draft Scoping stakeholders.pdf](#)
[image003.jpg](#)

Dear Potential Stakeholder

Please find attached notice of a new Environmental Authorisation and Waste Management Licence applications for modifications to the residue disposal plan for Namakwa Sands' authorised East OFS Project, stakeholder registration opportunity and the release of the associated Scoping Report for stakeholder comment.

Kind regards,

Matthew

In light of the lockdown SRK staff will be working remotely using the company's technological infrastructure and resources to ensure that work and project activities proceed as seamlessly as possible. SRK staff will continue to be responsive to client queries and requests during the lockdown period. Our preferred method of communication is email and if unsuccessful I can be contacted on +27 82 471 7544.

Matthew Law Registered EAP, BSc (Hons) MCom - Environmental Economics
Principal Environmental Management Consultant

SRK Consulting (South Africa) (Pty) Ltd.

The Administrative Building, Albion Spring, 183 Main Road, Rondebosch, 7700
Postnet Suite # 206, Private Bag X18, Rondebosch, 7701

Tel: +27-(0)21-659-3060; **Fax:** +27-(0)86-530-7003

Mobile: +27-(0)82-471-7544

Skype for Business: [lawm@srk.co.za](skype:lawm@srk.co.za)

Email: mlaw@srk.co.za

www.srk.co.za

This transmission is intended for the sole use of the addressee, and may contain information that by its privileged and confidential nature is exempt from disclosure under applicable law. You are hereby notified that any dissemination, distribution or duplication of this transmission by someone other than the intended recipient or its designated agent is strictly prohibited. If you have received this transmission in error, please notify the sender immediately by replying to this transmission, or by collect call to the above phone number.

 Please consider the environment before printing this e-mail.

Name	Capacity	Organization	Address1	PostCode
	The Director	Department of Agriculture	Private Bag x1, Elsenburg	7609
	The Director	Department of Agriculture, Land Reform and Rural Development	Private Bag X250, Pretoria, 0001	1
	Director	Department of Public Works	Private Bag X9027, Cape Town,	8000
	Ward 8 Councillor	Matzikama Local Municipality	PO Box 98, Vredendal, 8160	8160
AJ Pool		Bitterfontein Farmers Union	P O Box 50, Bitterfontein	8200
Malinda Gardiner		Hardeveld Tourism Centre	P O Box 212, Bitterfontein	8200
	Chairperson	Knersvlakte Biosphere Reserve	P O Box 28, Vanrhynsdorp	8170
Jansie Steenkamp		Kliprand Farmers Union	P O Box 47, Kliprand	8205
J Kotze		Lutzville Koekenaap Farmers Association	P O Box 122, Lutzville	8165
Oubaas Kersop		Lutzville Koekenaap Farmers Association	P O Box 516, Lutzville	8165
Francois Pienaar		Vredendal Agriculture Association	P O Box 492, Vredendal	8160
Gideon van Zyl		Vredendal Landbouvereniging	Posbus 288, Vredendal	8160
Pool, Floris Johannes		Kalkvlei 1/467	PO Box 215, Lutzville	8165
Pool, Floris Johannes		Kalkvlei 1/467	Kalkvlei, Landplaas, Koekenaap	8146
Pool, Petrus Jacobus Lafras		Kalkvlei RE/467	PO Box 215, Lutzville	8165
Piet Pool Family Trust		Goeraap 18/140	PO Box 221, Lutzville	8165
Visagie Jacobus		Komkans 2/141	PO Box 519, Lutzville	8165
Visagie Jacobus		Komkans 3/141	PO Box 519, Lutzville	8165
J B De Villiers Family Trust		Komkans 1/141	PO Box 521, Lutzville	8165
Rossouw, Jakobus Gerrit		Houtkraal 1/143	12 High Street, Lutzville	8165
Rossouw, Jakobus Gerrit		Rietfontein 3/144	PO Box 187, Lutzville	8165
Rossouw, Jakobus Gerrit		Rietfontein 6/144	PO Box 187, Lutzville	8165
Pool, Albertus Johannes		Goliathsgraaf 3/146	PO Box 836, Vredendal	8160
Pool, Christiaan & Huibrecht			P O Box 520, Lutzville	8165
Buchberg Diamond Exploration Pty Ltd		Adoons Vlei RE/145	PO Box 307, Plumstead	7801
Pool, Albertus Johannes		Adoons Vlei 2/145	PO Box 836, Vredendal	8160
H A Rossouw Family Trust		Klein Kogel Fontein 1/148	PO Box 341, Lutzville	8165
H A Rossouw Family Trust		Klein Kogel Fontein 1/148	Posbus 606, Lutzville	8165
Cawood Salt Works Pty Ltd		Salt Works	PO Box 6528, Homestead	1412
Mr AJ Pool		RE P12 Houtkraal 143	Posbus 836, Vredendal	8160
Mr PJA Laubscher		RE Rietfontein 151	Posbus 217, Lutzville	8165
Mr JA Pool		RE Houtkraal 143	Parkweg 23, Lutzville	8165
Pool, Joos			P O Box 520, Lutzville	8165

Matthew Law

From: Matthew Law
Sent: Thursday, 18 June 2020 12:38
To: Alana Duffell-Canham
Subject: Modified Namakwa Sands East OFS Project Residue Disposal Plan: Release of the Draft Scoping Report for Stakeholder Review
Attachments: 548215_Trnox EOFs Modify_Draft SR_CapeNature.pdf

Dear Alana

Please find attached notice of a new Environmental Authorisation and Waste Management Licence applications for modifications to the residue disposal plan for Namakwa Sands authorised East OFS Project, and the release of the associated Scoping Report.

Kind regards,

Matthew

In light of the lockdown SRK staff will be working remotely using the company's technological infrastructure and resources to ensure that work and project activities proceed as seamlessly as possible. SRK staff will continue to be responsive to client queries and requests during the lockdown period. Our preferred method of communication is email and if unsuccessful I can be contacted on +27 82 471 7544.

Matthew Law Registered EAP, BSc (Hons) MCom - Environmental Economics
Principal Environmental Management Consultant

SRK Consulting (South Africa) (Pty) Ltd.

The Administrative Building, Albion Spring, 183 Main Road, Rondebosch, 7700
Postnet Suite # 206, Private Bag X18, Rondebosch, 7701

Tel: +27-(0)21-659-3060; **Fax:** +27-(0)86-530-7003

Mobile: +27-(0)82-471-7544

Skype for Business: lawm@srk.co.za

Email: mlaw@srk.co.za

www.srk.co.za

This transmission is intended for the sole use of the addressee, and may contain information that by its privileged and confidential nature is exempt from disclosure under applicable law. You are hereby notified that any dissemination, distribution or duplication of this transmission by someone other than the intended recipient or its designated agent is strictly prohibited. If you have received this transmission in error, please notify the sender immediately by replying to this transmission, or by collect call to the above phone number.

Please consider the environment before printing this e-mail.